

מבוא לסדר זרעים – Introduction to Seder Zeraim

ר' אשר חבר – Rabbi Alan Haber

מסכת פאה

וּבְקַצְרְכֶם אֶת-קִצִּיר אֲרֻצְכֶם, לֹא תִכְלֶה פֶּאת שְׂדֵךְ לְקָצֵר; וְלִקְט קִצִּירְךָ, לֹא תִלְקֹט. וְכִרְמֶךָ לֹא תְעוּלֶל, וּפְרִט כְּרִמְךָ לֹא תִלְקֹט: לְעֵנִי וְלְגֵר תַּעֲזֹב אֹתָם, אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. (ויקרא יט:ט-י)

And when ye reap the harvest of your land, thou shalt not wholly reap the corner of thy field, neither shalt thou gather the gleanings of thy harvest. And thou shalt not glean thy vineyard, neither shalt thou gather the fallen fruit of thy vineyard; thou shalt leave them for the poor and for the stranger: I am the LORD your God. (Vayikra 19:9-10)

י: תִקְצֹר קִצִּירְךָ בְשֵׂדֶךָ וְשִׁכַחְתָּ עֹמֶר בְּשֵׂדֶךָ, לֹא תָשׁוּב לְקַחְתּוֹ--לְגֵר לִיתּוֹם וְלֹאֲלֻמָּנָה, יִהְיֶה: לְמַעַן יְבָרְכֶךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֶיךָ. כִּי תַחֲבֹט זֵיתֶךָ, לֹא תִפָּאֵר אַחֲרֶיךָ: לְגֵר לִיתּוֹם וְלֹאֲלֻמָּנָה, יִהְיֶה. כִּי תִבְצֹר כְּרִמְךָ, לֹא תְעוּלֶל אַחֲרֶיךָ: לְגֵר לִיתּוֹם וְלֹאֲלֻמָּנָה, יִהְיֶה. (דברים כד:יט-כא)

When thou reapest thy harvest in thy field, and hast forgot a sheaf in the field, thou shalt not go back to fetch it; it shall be for the stranger, for the fatherless, and for the widow; that the LORD thy God may bless thee in all the work of thy hands. When thou beatest thine olive-tree, thou shalt not go over the boughs again; it shall be for the stranger, for the fatherless, and for the widow. When thou gatherest the grapes of thy vineyard, thou shalt not glean it after thee; it shall be for the stranger, for the fatherless, and for the widow. (Devarim 24:19-21)

משניות

אב, אין פוחתין לפיאה משישים, אף על פי שאמרו אין לפיאה שיעור: הכול לפי גודל השדה, ולפי רוב העניים, ולפי הענווה.
אג, נותנין פיאה מתחילת השדה ומאמצעה. רבי שמעון אומר, ובלבד שייתן בסוף כשיעור. רבי יהודה אומר, אם שייר קלח אחד, סומך לו משום פיאה; ואם לאו, אינו נותן אלא משום הפקר.

אד, כלל אמרו בפיאה: כל שהוא אוכל, ונשמר, וגידוליו מן הארץ, ולקיטתו כאחת, ומכנסו לקיום--חייב בפיאה. התבואה והקטניות, בכלל הזה.

אה, ובאילן--האוג והחרובין והאגוזים והשקדים והגפנים והרימונים והזיתים והתמרים, חייבין בפיאה.

או, לעולם הוא נותן משום פיאה ופטור מן המעשרות, עד שימרח. ונותן משום הפקר ופטור מן המעשרות, עד שימרח. ומאכיל לבהמה ולחיה ולעופות ופטור מן המעשרות, עד שימרח. ונוטל מן הגורן וזורע ופטור מן המעשרות, עד שימרח, דברי רבי עקיבה. כוהן ולוי שלקחו את הגורן--המעשרות שלהם, ופטורין עד שימרחו. המקדיש והפודה--חייב במעשרות, עד שימרח הגזבר.

בא ואלו מפסיקין לפיאה--הנחל, והשלולית, ודרך היחיד, ודרך הרבים, ושביל הרבים, ושביל היחיד הקבוע בימות החמה ובימות הגשמים, והבור, והניר, וזרע אחר. הקוצר לשחת מפסיק, דברי רבי מאיר; וחכמים אומרים, אינו מפסיק, אלא אם כן חרש.

בה הזרע את שדהו מין אחד--אף על פי שהוא עושהו שתי גרנות, נותן פיאה אחת; זרעה שני מינים--אף על פי שהוא עושה גורן אחת, נותן שתי פיאות. הזרע את שדהו שני מיני חיטים--אם עשאן גורן אחת, נותן פיאה אחת; שתי גרנות, נותן שתי פיאות.

די איזה הוא לקט: הנושר בשעת הקצירה. היה קוצר--קצר מלוא ידו, תלש מלוא קומצו, הכהו הקוץ, ונפל מידו על הארץ--הרי של בעל הבית. תוך היד, ותוך המגל--לעניים; אחר היד, ואחר המגל--לבעל הבית. ראש היד, וראש המגל--רבי ישמעאל אומר, לעניים; רבי עקיבה אומר, לבעל הבית.

הז העומר ששכחוהו פועלים ולא שכחו בעל הבית, שכחו בעל הבית ולא שכחוהו פועלים, עמדו העניים בפניו או שחיפוהו בקש--הרי זה אינו שכחה.

וה שני עומרים, שכחה; ושלושה, אינן שכחה. שני ציבורי זיתים והחרובין, שכחה; ושלושה, אינן שכחה. שני חוצני פשתן, שכחה; ושלושה, אינן שכחה. שני גרגרים, פרט; ושלושה, אינן פרט. שני שיבולים, לקט; ושלושה, אינן לקט. אלו כדברי בית הלל; ובכולן בית שמאי אומרים, שלושה לעניים, וארבעה לבעל הבית

זג איזה הוא פרט: הנושר בשעת הבצירה. היה בוצר, עקץ את האשכול, הוסבך בעלים, ונפל לארץ ונפרט--הרי של בעל הבית. המניח את הכלכלה תחת הגפן בשעה שהוא בוצר, הרי זה גוזל את העניים; על זה נאמר "אל תסג, גבול עולים" (ראה משלי כב, כח; משלי כג, י).

זד איזו היא עוללת: כל שאין לה לא כתף ולא נטף; אם ספק, של עניים. עוללת שבארובה--אם נקרצת עם האשכול, הרי של בעל הבית; ואם לאו, הרי היא של עניים. גרגר יחידי, רבי יהודה אומר, אשכול; וחכמים אומרים, עוללת.

חא מאימתי כל אדם מותרין בלקט, משיהלכו הנמושות. ובפרט ובעוללות, משיהלכו העניים בכרם ויבואו. ובזיתים, משתרד רביעה שנייה. אמר רבי יהודה, והלוא יש שאין מוסקין את זיתיהן, אלא לאחר רביעה שנייה; אלא כדי שיהא העני יוצא, ולא יהא מביא אלא בארבעה איסרות.

חז אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מכיכר בפונדיון, מארבע סאין בסלע. לן, נותנין לו פרנסת לינה; שבת, נותנין לו מזון שלוש סעודות. מי שיש לו מזון שתי סעודות, לא ייטול מן התמחוץ; מזון ארבע עשרה סעודות, לא ייטול מן הקופה. והקופה נגבית בשניים, ומתחלקת בשלושה.

חח מי שיש לו מאתיים זוז, לא ייטול לקט שכחה ופיאה ומעשר עני. היו לו מאתיים חסר דינר--אפילו אלף נותנין לו כאחת, הרי זה ייטול; היו ממושכנין בכתובת אשתו לבעל חובו, הרי זה ייטול. אין מחייבין אותו למכור את ביתו ואת כלי תשמישו.

חט מי שיש לו חמישים זוז, והוא נושא ונותן בהם--הרי זה לא ייטול. וכל מי שאינו צריך ליטול, ונוטל--אינו מת מן הזקנה, עד שיצטרך לבריות. וכל מי שהוא צריך ליטול, ואינו נוטל--אינו נפטר מן העולם, עד שיפרנס לאחרים משלו; ועליו הכתוב אומר "ברוך הגבר, אשר יבטח בה"; והיה ה', מבטחו" (ירמיהו יז, ז).